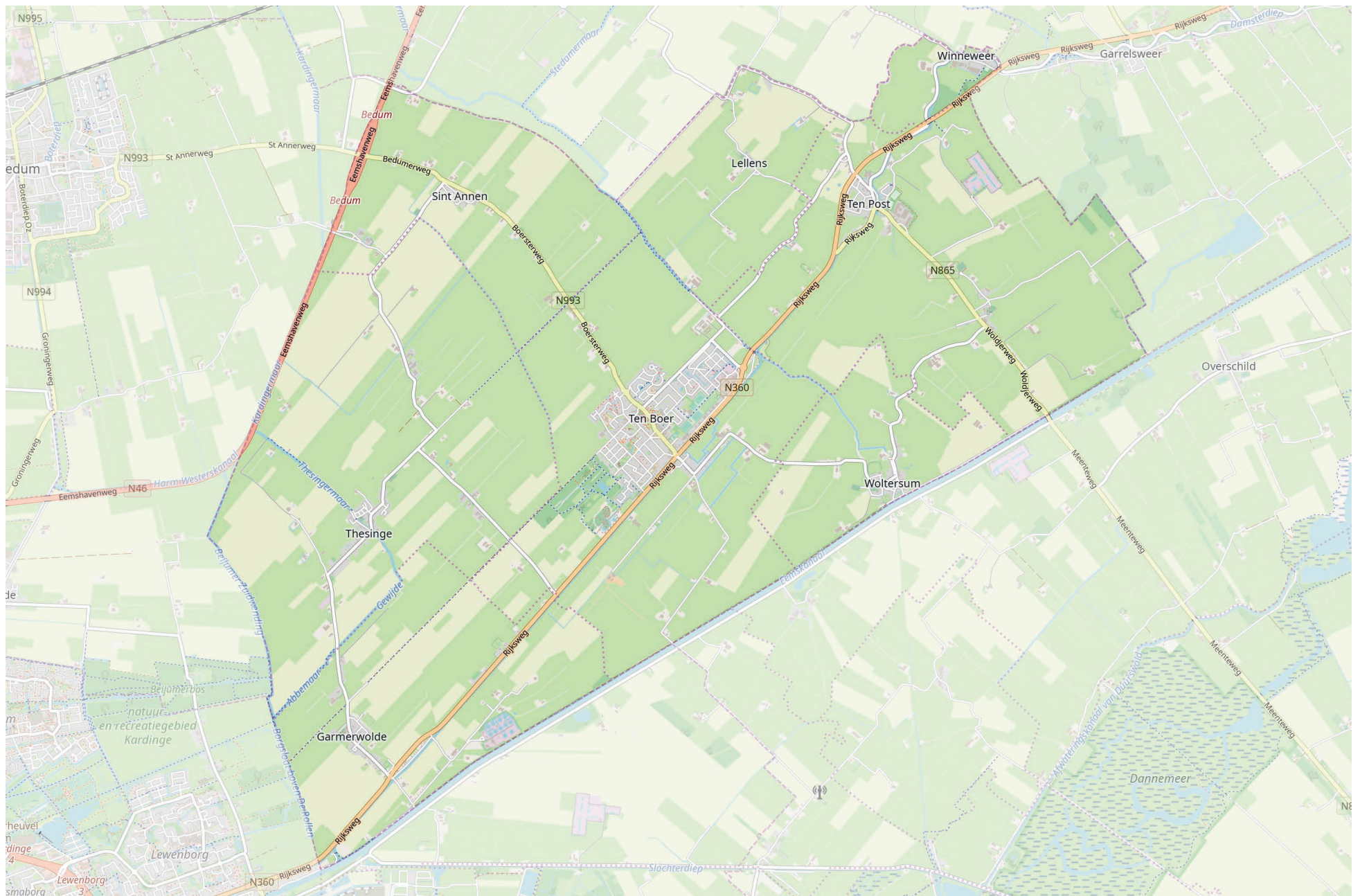

Inhoudsopgave

1. Samenvatting.....	5
2. Inleiding	7
3. De kwaliteiten van de dorpen.....	9
4. Uitdagingen	17
5. Boodschap.....	23

1. Samenvatting

De gemeente Ten Boer wordt gekenmerkt door haar kleinschalige, unieke en vitale dorpen. Het groene en open landschap maakt de gemeente een tegenpool van de drukke stad en biedt ruimte voor een sterke agrarische sector. Daarnaast maakt de afstand tot de stad en de uitstekende bereikbaarheid Ten Boer tot een ideale uitvalsbasis voor mensen die willen wonen in een betaalbaar landelijk woonmilieu en werken in de stad. Noaberschap gecombineerd met een sterke sociale structuur en voorzieningen zorgen ervoor dat kinderen in een veilige omgeving op kunnen groeien.

Er komt een aantal uitdagingen op de gemeente af. Verschillende bevolkingsprognoses wijzen uit dat de komende jaren het aantal inwoners in Ten Boer zal afnemen. Versterking van bestaande voorzieningen, nieuwe voorzieningen zoals snel internet in het buitengebied en kleinschalige woningbouw in de dorpen is dan ook noodzakelijk om de leefbaarheid op peil te houden. Verder zorgen nieuwe vormen van mobiliteit zoals de e-bike ervoor dat het verzorgingsgebied van Groningen groter wordt en dat Ten Boer meer concurrentie krijgt als forensenkern. De agrarische sector staat onder druk doordat een groot deel van de sector met moeizame bedrijfsopvolging kampt. Daarnaast zorgt de klimaatverandering ervoor dat we steeds vaker geconfronteerd worden met extreem weer. De regionale energieopgave staat direct in verband met de klimaatverandering. Iedereen is zich er van bewust dat we de komende jaren op duurzame energie moeten overgaan. Mede ook omdat de gaswinning wordt

stopgezet. De aardgaswinning heeft voor veel problemen gezorgd in de provincie. Dorpsvernieuwing blijft echter noodzakelijk, ook nadat de gaswinning tot 0 is teruggebracht. Dit alles moeten we realiseren met een gemeentebestuur en organisatie die meer op afstand staat.

Op basis van de kwaliteiten van de dorpen in de gemeente Ten Boer en de uitdagingen die er op de gemeente af komen, is onze boodschap aan de nieuwe gemeente Groningen:

1. Zie Ten Boer en de stad als complementair aan elkaar
2. Versterk het dorps karakter
3. Behoud de korte lijnen met het bestuur (politiek en ambtelijke organisatie) van de nieuwe gemeente
4. Maak vanuit de stad meer gebruik van voorzieningen die Ten Boer biedt
5. Bied ruimte voor functieverandering agrarische sector en stimuleer lokaal voedsel
6. Bied woonmilieus aan aanvullend op de stedelijke woonmilieus én aanvullend op Meerstad
7. Investeer in dorpsvernieuwing bij de versterkingsopgave
8. Neem de inwoners mee met de energietransitie en zorg dat er ook iets tegenover staat
9. Versterk het landschap, maak ruimte voor water, stimuleer recreatie en toerisme en natuurontwikkeling
10. Zorg voor goede verbindingen, zowel fysiek als digitaal

2. Inleiding

Voor u ligt het document 'Vitaal en Krachtig Verbonden' van de gemeente Ten Boer. In dit document hebben wij onze boodschap aan de nieuwe gemeente Groningen geformuleerd ten behoeve van de eerste omgevingsvisie van de nieuwe gemeente Groningen.

Het document bestaat uit grofweg drie delen. Het eerste deel omschrijft de kwaliteiten van de dorpen van Ten Boer. In het tweede gedeelte worden de uitdagingen die er op ons af komen beschreven. In het laatste deel wordt onze boodschap aan de nieuwe gemeente Groningen gekoppeld aan de uitdagingen; hoe gaan wij om met wat er op ons af komt en wat geven we mee aan de nieuwe gemeente?

De huidige gemeente Groningen heeft in september 2018 haar omgevingsvisie 'The Next City' vastgesteld. Met deze omgevingsvisie geeft zij richting aan de onstuimige ontwikkelingen die er op haar af komen.

De gemeente heeft ervoor gekozen, in overleg met Ten Boer, om 'The Next City' over het huidige grondgebied van de gemeente Groningen te laten gaan. Over het landelijk gebied van de nieuwe gemeente Groningen (per 1-1-2019) zijn daarom slechts algemene uitspraken gedaan die betrekking hebben op het openhouden van het landelijk gebied. Verder komt het landelijk gebied van de nieuwe gemeente nauwelijks voor in de omgevingsvisie van de huidige gemeente Groningen.

In 2019 gaat de nieuwe gemeente Groningen haar omgevingsvisie 'The Next City' actualiseren voor het gehele nieuwe grondgebied. De gemeente Groningen en de gemeente Ten Boer hebben afgesproken dat de input uit dit document in 2019 verwerkt zal worden in de omgevingsvisie van de nieuwe gemeente.

Elke gemeente moet een omgevingsvisie hebben. In de omgevingsvisie legt de gemeente, integraal, de strategische hoofdkeuzen vast voor het beleid in de fysieke leefomgeving voor de lange termijn. De 'fysieke leefomgeving' is heel breed en omvat onder meer de beleidsterreinen cultureel erfgoed, energie-infrastructuur, landbouw, landschap, ruimtelijke ordening, gezondheid, milieu, natuur en water.

Bron: vng.nl

1. Kleinschalige, unieke en vitale dorpen
2. Groen en open landschap
3. Sterke agrarische sector
4. Landelijk woonmilieu, dicht bij de stad
5. Uitstekende bereikbaarheid
6. Samenhang: elkaar helpen (noaberschap)
7. Sterke sociale structuur en voorzieningen
8. Veilig en betaalbaar
9. Korte lijnen met het bestuur

3. De kwaliteiten van de dorpen

Ooit was het gebied van Ten Boer onderdeel van een belangrijke economische route tussen Duitsland, de stad Groningen en verder. De Benedictijnse nonnen stichtten er daarom hun klooster Germania. Een ander bekend klooster is dat van Emo en Menko in Wittewierum. In relatieve rust ontwikkelde het gebied zich door de eeuwen heen tot een 'gemeenschap van kerspelen' dat in 1798 één gezamenlijke gemeente vormde. De gemeente Ten Boer telt in 2018 7.272 inwoners en is een typische forensengemeente. De bewoners zijn sterk gesteld op het wonen in de rust en ruimte van het schone Groninger landschap nabij lokale voorzieningen en in het zicht van de stad Groningen. Het grootste dorp van de gemeente, Ten Boer, heeft veel hoogwaardige voorzieningen. De gehele gemeente profiteert van de aantrekkingskracht van deze voorzieningen. Ten Boer is dan ook het centrumdorp van de gemeente, de andere dorpen dienen voornamelijk als woondorp en hebben een aantal basisvoorzieningen.

1. Kleinschalige, unieke en vitale dorpen

De gemeente Ten Boer bestaat uit 9 dorpen, elk verschillend van omvang en karakter. De ontstaansgeschiedenis van de dorpen speelt hier mede een rol in. Zo is het beschermd dorpsgezicht Lellens ontstaan als een wierde op een oeverwal van de voormalige Fivel en is Thesinge gebouwd op de restanten van het vroegere klooster Germania. De gemeente is rijk aan cultuurhistorisch erfgoed zoals kerken, voormalige kloosters en aan landschappelijk en archeologische waardevolle terreinen. Ten Boer met 4500-5000 inwoners is het grootste dorp van de gemeente, ontstaan uit twee verschillende kernen. De dorpen in de gemeente zijn erg vitaal, beschikken meestal over een dorpshuis, een school en een rijk verenigingsleven.

2. Groen en open landschap

Het Groningse landschap staat bekend om haar openheid. Dit geldt ook voor Ten Boer. De rust en ruimte die het landschap biedt, maakt haar een tegenpool van de drukke stad. Het groene landschap maakt de gemeente aantrekkelijk voor toeristen die willen fietsen en/of wandelen. Het aantrekkelijke Damsterdiep is één van de oudste gegraven vaarwegen van Nederland. De ontstaansgeschiedenis van het landschap is mede gevormd door de beeldbepalende boerderijen. Daarvan zijn nog vele aanwezig in het landschap.

3. Sterke agrarische sector

De agrarische sector is van economisch belang voor de gemeente Ten Boer. Met circa 90 boerenbedrijven is het een van de grootste sectoren in Ten Boer. Vroeger was de verdeling tussen akkerbouw en veeteelt ongeveer gelijk, maar tegenwoordig bestaat de sector hoofdzakelijk uit veeteelt. Agrariërs gaan ook steeds vaker nevenactiviteiten onderhouden, zoals het hebben van mini-campings, trekkershutten en winkels ter plaatse. Daarnaast komen er bij de gemeente steeds meer aanvragen binnen van agrarische bedrijven voor kleine windmolens (tot 15m). De landbouwbedrijven ontwikkelen zich dus op een steeds duurzamere wijze.

4. Landelijk woonmilieu, dicht bij de stad

Wanneer mensen dicht bij de stad Groningen, met al haar voorzieningen, willen wonen en tegelijkertijd waarde hechten aan een groen en open landschap dan is Ten Boer een ideale uitvalsbasis. Zoals in de inleiding al beschreven staat, is Ten Boer een typische forensengemeente. Mensen wonen hier en werken in de stad. Voor gezinnen is Ten Boer dan ook een aantrekkelijke plek om te wonen. Het aantal mensen tussen de 40 en 50 jaar en kinderen tussen de 10 en 20 jaar is sterk vertegenwoordigd in gemeente Ten Boer.

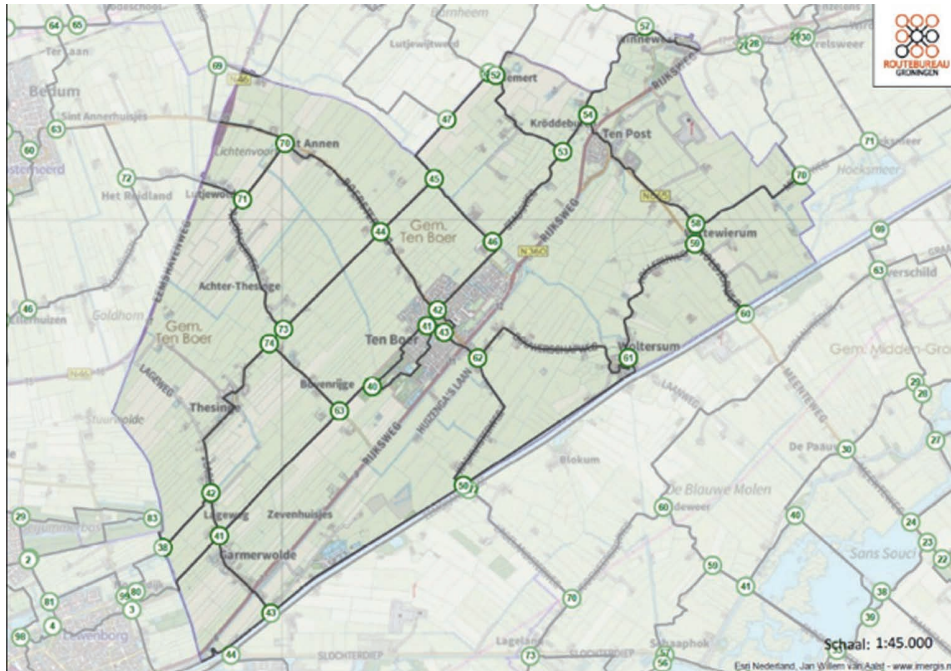
Daarnaast biedt Ten Boer letterlijk en figuurlijk de ruimte om te experimenteren met nieuwe woonvormen. Woldwijk, als 'experimenteergebied', geeft de mogelijkheid voor alternatieve huisvesting. Een voorbeeld daarvan zijn de tiny houses of yurts (zie afbeelding) in Woldwijk. Dit zijn woonvormen waarin mensen meer in harmonie met de omgeving en het milieu leven.

Een andere interessante woonvorm is het levensloopbestendig wonen. In een levensloopbestendige woning zijn voorzieningen aangebracht die het mogelijk maken deze te gebruiken, ook als de eigenaar in de toekomst minder goed ter been is of om een andere reden de veiligheid of toegankelijkheid een belangrijkere rol gaan spelen.

5. Uitstekende bereikbaarheid

Ten Boer ligt op fietsafstand van de stad. De belangrijkste fietsverbinding loopt van oudsher langs de N360. De bereikbaarheid is onlangs sterk verbeterd door de realisatie van de Doorfietsroute over de Stadsweg, een eeuwenoude handelsroute van de stad naar Emden die nog duidelijk in het landschap aanwezig is. Een Doorfietsroute is breder en comfortabeler dan een 'gewoon' fietspad. Daarnaast zijn er diverse fietspaden die de dorpen met elkaar verbinden.

Wandelnetwerk Routebureau Groningen

Naast goede fietsverbindingen beschikt Ten Boer ook over een uitstekend 58 kilometer lang wandelnetwerk. In samenwerking met het Routebureau Groningen wordt in 2019 de laatste hand gelegd aan de bewegwijzering van het netwerk.

Het doortrekken van QLink lijn 6 vanaf Groningen heeft ertoe geleid dat de OV-verbinding van Ten Boer met de stad zeer goed is. Het aantal reizigers is in 2017 meer dan 40% gestegen vergeleken met 2014. Buslijn 6 rijdt in de spitsuren 6 keer van Groningen langs Ten Boer naar Appingedam/Delfzijl en andersom. Deze lijn zorgt ervoor dat je in 20 minuten op de Grote Markt van Groningen staat. De halte Boltbrug is recentelijk dan ook aangewezen als 'Hub' in het provinciale OV-systeem.

De N360 en de N46 (Eemshavenweg) zorgen ervoor dat de autoreistijd naar de stad maar 15 minuten is, evenals de reistijd naar Delfzijl, Appingedam en de Eemshaven.

6. Samenhang: elkaar helpen (noaberschap)

Mensen in de dorpen kennen elkaar. Men groet elkaar en helpt een ander wanneer het nodig is. Dit staat ook wel bekend als noaberschap, burenhulp of burenplicht. Het noaberschap is sterk verankerd, met name in de kleinere dorpen maar ook in Ten Boer zelf. Dit blijkt ook uit het grote aantal mensen dat vrijwilligerswerk doet. Zo heeft dorpsbelangen Ten Boer een grote groep vrijwilligers voor het organiseren van dorpsfestiviteiten.

7. Sterke sociale structuur en voorzieningen

Een sterke sociale structuur en voorzieningen helpen de samenhang nog groter te maken dan dat het van zichzelf al is. De gemeente Ten Boer beschikt over bijna 60 verenigingen en wel 70 stichtingen. Gezien de totale bevolking van de gemeente is dit behoorlijk veel. Verenigingen zorgen ervoor dat mensen verbonden blijven met hun gemeenschap en leveren in het algemeen een bijdrage aan het in stand houden van maatschappelijke cohesie. Zo zijn er 7 dorpsverenigingen op een totaal van 9 dorpen. Daarnaast beschikken 7 dorpen over een dorps huis. Met name in de kleinere dorpen zijn de dorps huizen de bindende factor onder de bevolking. De dorps huizen zijn in eigendom van stichtingen en deze beheren ze ook. Daarnaast wordt er bij verschillende sportvoorzieningen ook veel door de mensen zelf gedaan. Ook de verschillende kerkgenootschappen stimuleren de verbondenheid onder de mensen.

Hoe klein sommige dorpen hedendaags ook zijn, 5 van de 9 hebben een school. Dit zorgt ervoor dat een groot deel van de kinderen naar school kan in het dorp waar ze wonen. En kleine scholen blijken ook in specifieke behoeftes te voorzien. Zo trekt het kleinschalige en inmiddels gepersonaliseerde onderwijs op de school in Garmerwolde al jaren veel kinderen uit de noordoostelijke wijken van de stad. De nabijheid van voorzieningen wordt door de huidige inwoners erg belangrijk gevonden.

Naast de verenigingen en stichtingen kent Ten Boer vanuit de gemeente ook 'De Deel'. Bij De Deel kunnen mensen terecht met al hun vragen over opvoeden en opgroeien van kinderen, werk en inkomen, WMO voorzieningen en diensten. Sinds kort wordt dagbesteding tevens lokaal aangeboden. Dit zijn activiteiten overdag om de tijd prettig en/of zinnig te vullen.

Zoals eerder vermeld is Ten Boer het centrumdorp van de gemeente en dienen de andere dorpen voornamelijk als woondorpen. Het Koopmansplein in Ten Boer is dan ook hét winkelhart van de gemeente. Hier vindt wekelijks een markt

plaats. Een andere belangrijke voorziening voor de gemeente is het buitenzwembad 'De Blinkerd'. Jaarlijks trekt het zwembad circa 35.000 bezoekers, maar in 2018 waren het er maar liefst 50.000. Met De Blinkerd onderscheidt de gemeente zich van andere gemeenten, waar openluchtzwembaden vaak zijn wegbezuinigd. Er komen dan ook veel mensen van buiten de gemeente op het zwembad af, waaronder ook veel bezoekers uit de noordoostelijke stadswijken.

8. Veilig en betaalbaar

Ten Boer was in 2016 de veiligste gemeente van Nederland. Dit is niet zomaar een toevalligheid. De wijkagent woont in de gemeente en is erg betrokken bij de gemeenschap. Daarnaast helpt het dat Ten Boer een kleine plattelandsgemeente is. De eerder genoemde sterke sociale samenhang zorgt ervoor dat mensen elkaar in de gaten houden en om elkaar denken. Kinderen kunnen hier in een veilige omgeving opgroeien. Naast de veiligheid is ook de betaalbaarheid van woningen in de gemeente een kwaliteit. Op betaalbaarheid onderscheidt de gemeente Ten Boer zich van Groningen en de omliggende gemeenten.

9. Korte lijnen met het bestuur

Kenmerkend voor een kleine gemeente zijn de korten lijnen die er met het bestuur zijn, zo ook in Ten Boer. Wanneer inwoners iets willen organiseren dan kan dit relatief snel geregeld worden. Men weet welke ambtenaar waar over gaat en ook het college van burgemeester en wethouders is makkelijk benaderbaar. Daar komt bij dat ook binnen de organisatie ambtenaren elkaar snel weten te vinden. Sinds 2006 heeft Ten Boer veel taken uitbesteed aan de gemeente Groningen, tot tevredenheid van beide gemeenten en de inwoners van de gemeente Ten Boer.

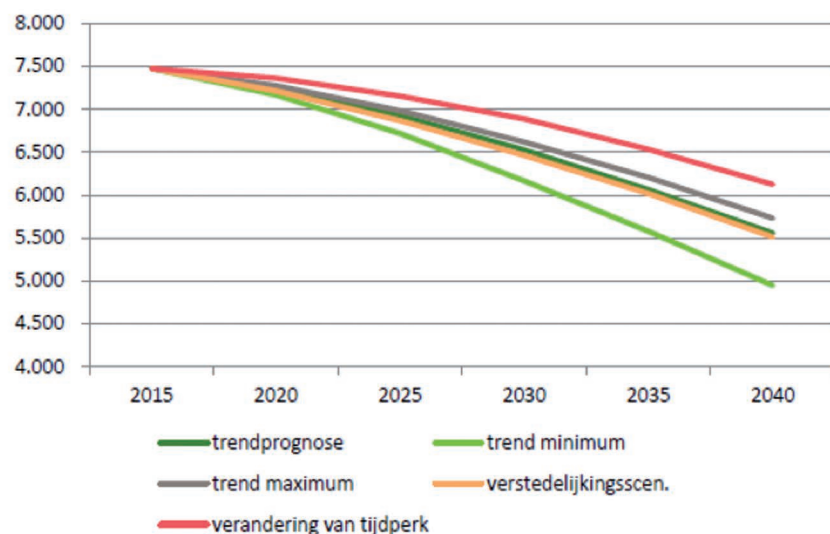
1. Demografische ontwikkeling
2. Ruimte bieden voor nieuwe mobiliteit
3. Toekomst van de agrarische sector
4. Versterking van voorzieningen
5. Snel internet van steeds groter belang voor economie
6. Energieopgave is een regionale opgave
7. Klimaatverandering
8. Dorpsvernieuwing blijft nodig na stopzetten gaswinning
9. Nabijheid bestuur en organisatie

4. Uitdagingen

In dit hoofdstuk gaan we in op de uitdagingen die er op ons af komen. Hoe we met deze uitdagingen omgaan en welke richting we op sturen geven we mee in de boodschap aan de nieuwe gemeente in het volgende hoofdstuk.

1. Demografische ontwikkeling

Het inwonersaantal van Ten Boer zal niet langer groeien, zoals tot voor kort gedacht werd. Het woningbehoefteonderzoek van de Regio Groningen-Assen laat voor verschillende ontwikkelingsscenario's de prognoses zien. Hieruit kan een duidelijke trend worden waargenomen.

Bevolkingsontwikkeling gemeente Ten Boer naar verschillende scenario's.

Bron: Woningbehoefteonderzoek Regio Groningen-Assen

De bevolking zal bij ongewijzigd beleid volgens alle varianten gaan afnemen. De oorzaak van deze demografische ontwikkeling is voornamelijk de vergrijzing. De invloed van migratie hierop is gering. Ten Boer is hier niet uniek in: deze ontwikkeling geldt voor vrijwel alle gemeenten in de Regio Groningen-Assen. Alleen de stad blijft naar verwachting groeien.

De verhouding tussen mensen die werken en mensen die niet werken (de demografische druk) ligt in de gemeente Ten Boer hoger dan het landelijk gemiddelde, 82,5% tegenover 69,6%. De demografische druk is de afgelopen jaren toegenomen en zal ook komende jaren door vergrijzing en ontgroening verder toenemen. Dit betekent (landelijk) dat de mensen die werken steeds meer niet-werkenden moeten onderhouden, hetgeen gepaard gaat met een oplopende financiële druk op de werkenden.

2. Ruimte bieden voor nieuwe mobiliteit

Zelfrijdende auto's lijken nog ver weg, maar het kan zomaar zijn dat ze over enkele jaren al rondrijden. Een ontwikkeling die we nu in ieder geval al wel mee maken is de e-bike. De e-bike zorgt ervoor dat mensen mobieler worden. Eerst vooral bij ouderen maar tegenwoordig ontdekt een veel bredere doelgroep de e-bike. De e-bike biedt kansen voor

inwoners van Ten Boer om sneller en gemakkelijker van de stad naar het platteland en andersom te kunnen reizen. Tegelijkertijd wordt het verzorgingsgebied van de stad ook groter en krijgt Ten Boer meer concurrentie als forensenkern. Een andere uitdaging is hoe mensen uit kleine kernen, die geen eigen vervoer (auto of fiets) tot hun beschikking hebben toch bij voorzieningen kunnen blijven komen.

3. Toekomst van de agrarische sector

De sterke agrarische sector is een kwaliteit van Ten Boer, maar tegelijkertijd ook een uitdaging. Ondanks de relatief jonge boerenbevolking kampt een groot deel van de sector met moeizame bedrijfsopvolging waardoor de toekomstbestendigheid van de sector in de gemeente onzeker is. Dit uit zich in een aantal ontwikkelingen. Zo verkopen de afgelopen jaren steeds meer boeren hun grond aan een boer in de buurt, met schaalvergroting als gevolg. Daarnaast gaan steeds meer boeren nevenactiviteiten onderhouden om op een andere manier inkomen te genereren. Dit biedt tegelijk kansen voor een nieuwe invulling van (vrijgekomen) agrarische bebouwing.

4. Versterking van voorzieningen

Door de demografische ontwikkeling komen de voorzieningen en daarmee de leefbaarheid langzaam maar zeker steeds verder onder druk te staan. Dit uit zich in het belang van het behouden van de scholen, aangetoond in vrijwel alle dorpsvisies.

Het Koopmansplein speelt ook een belangrijke rol in het voorzieningenniveau. Uit onderzoek van de provincie blijkt dat 85% van de aankopen hier uit dagelijkse bestedingen bestaat. Daarmee heeft het Koopmansplein een sterk lokaal verzorgende functie. Ook de bibliotheek en de plaatselijke sportaccommodaties hebben een dergelijke functie. In tegenstelling tot het Koopmansplein heeft het zwembad 'De Blinkerd' een meer regionale functie; mensen woonachtig buiten de gemeente komen hier voor een frisse duik.

5. Snel internet van steeds groter belang voor economie

Het hebben van een goede internetverbinding wordt een steeds belangrijker onderdeel van het vestigingsklimaat. Ondernemingen zijn tegenwoordig steeds meer verweven, van lokaal tot mondiaal niveau, met toeleveranciers, consumenten en samenwerkende bedrijven. Een goed voorbeeld hiervan is de sterke stijging van internethandel. Snel internet, zoals glasvezel, is van groot belang voor een bedrijf om zich ergens te vestigen. De recente vestiging van een datacentrum van Google in de Eemshaven, mede vanwege de uiterst snelle glasvezelverbindingen, is hier een goed voorbeeld van.

Voor boeren in Ten Boer is snel internet van belang, omdat melkgegevens steeds vaker digitaal opgeslagen en verzonden worden. Ook voor ZZP'ers is een goede internetverbinding essentieel. Het zorgt ervoor dat zij vanuit huis te werk kunnen gaan en geen kantoorruimte o.i.d. hoeven te huren. Daar komt bij dat landelijk het aantal ZZP'ers de laatste jaren fors toeneemt, van 400.000 in 1996 naar 1 miljoen in 2016. In Ten Boer zijn ZZP'ers ook sterk vertegenwoordigd; ze zorgen voor maar liefst 30% van het aantal banen in de huidige gemeente Ten Boer (ter vergelijking: in de huidige gemeente Groningen is dit 8%).

6. Energieopgave is een regionale opgave

'Ten Boer energieneutraal in 2035' is het motto van onze duurzaamheidsvisie. Ten Boer is niet de enige gemeente die hier mee bezig is. De huidige gemeente Groningen heeft dezelfde doelstelling. Iedereen is zich er van bewust dat we de komende jaren op duurzamere vormen van energie moeten overgaan, zij het door wind of zon, zij het grootschalig of kleinschalig. De gemeente moet bepalen hoe zij hiermee om wil gaan, in samenhang met de Regionale Energie Strategie (RES). Windmolens en zonneparken moeten zeer zorgvuldig worden ingepast in het landschap. De bewoners moeten worden meegenomen in de energietransitie. Een deel van de inwoners heeft zich inmiddels verenigd in de Energiecoöperatie Ten Boer (ECTB). De ECTB wil duurzame energie lokaal gaan produceren, met zowel zonnepanelen en (kleine) windmolens. Zo liggen op één van de schuren van de boerderij op Woldwijk 177 zonnepanelen van de ECTB (zie afbeelding). Samenwerking door middel van een dergelijke coöperatie is essentieel voor het slagen van de energietransitie.

7. Klimaatverandering

Door de klimaatverandering worden we steeds vaker geconfronteerd met extreem weer zoals hoge temperaturen, harde stormen en extreme neerslag. Daarop moeten we ons aanpassen door meer ruimte te maken voor groen en water. Ook bedrijven, instellingen en inwoners moeten zich voorbereiden op de klimaatverandering en hun gedrag aanpassen. Denk aan maatregelen voor ouderen in verzorgingstehuizen bij extreme hitte.

In 2018 hebben Ten Boer en Groningen samen een (wettelijk verplichte) stresstest uitgevoerd. Vervolgens stellen we samen in 2019 met alle betrokkenen partijen een uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie op (2020 gereed).

8. Dorpsvernieuwing blijft nodig na stopzetten aardgaswinning

De aardgaswinning heeft voor veel problemen gezorgd in de provincie. Veel huizen moeten verstevigd of zelfs gesloopt en opnieuw gebouwd worden. Door middel van een proces van dorpsvernieuwing, waarin we samen met de inwoners optrekken, zorgen we ervoor dat de dorpen vitaal blijven ondanks de aardbevingen. Uitgangspunt is dat de dorpen sterker uit de versterking komen. Het vernieuwen van de dorpen houdt niet op bij het stopzetten van de aardgaswinning. Naar verwachting kunnen nog jaren bevingen voorkomen en schades ontstaan.

9. Nabijheid bestuur en organisatie

Het gemeentebestuur en de organisatie zullen na 1 januari 2019 meer op afstand staan. Voor de nieuwe gemeente zal het een uitdaging zijn om te zorgen dat de dienstverlening voor burgers uit de voormalige gemeente Ten Boer op hetzelfde niveau blijft als in de nieuwe gemeente Groningen.

1. Zie Ten Boer en de stad als complementair aan elkaar
2. Versterk het dorpse karakter: specifiek beleid gericht op eigen identiteit, kleinschaligheid, zelfredzaamheid en noaberschap
3. Behoud de korte lijnen met het bestuur (politiek en ambtelijke organisatie) van de nieuwe gemeente: dorpenwethouder(s), loket
4. Maak vanuit de stad meer gebruik van voorzieningen die Ten Boer biedt: recreatie (bv zwembad), zorg (bv dagbesteding), winkels Koopmansplein
5. Bied ruimte voor functieverandering agrarische sector en stimuleer lokaal voedsel
6. Bied woonmilieus aan aanvullend op de stedelijke woonmilieus én aanvullend op Meerstad. Onderscheid op prijs, ruimte, veiligheid en landelijk wonen. Ruimte voor experimenten.
7. Investeer in dorpsvernieuwing bij de versterkingsopgave
8. Neem de inwoners mee met energietransitie en zorg dat er ook iets tegenover staat
9. Versterk het landschap, maak ruimte voor water, stimuleer toerisme/recreatie en natuurontwikkeling
10. Zorg voor goede verbindingen, zowel digitaal als fysiek

5. Boodschap

Wat geven we mee aan de nieuwe gemeente? Dat wordt duidelijk in dit hoofdstuk.

1. Zie Ten Boer en de stad als complementair aan elkaar

Het platteland en de stad elkaar vullen elkaar aan. Dit moet de komende jaren verder worden uitgebouwd, onder andere op het gebied van wonen, werken, recreëren, zorg en onderwijs. De herindeling is een kans om de dorpen en het landelijk gebied nieuw perspectief te geven.

2. Versterk het dorpse karakter: specifiek beleid gericht op eigen identiteit, kleinschaligheid, zelfredzaamheid en noaberschap

Pas het beleid aan op de schaal van uitvoering. Houd rekening met de kleinschaligheid. Een voor stadse begrippen klein project kan van grote invloed zijn op en in de dorpen. Heb oog voor en handel naar het verschil in maat en schaal. Geef daarom ruimte voor passende kleinschalige nieuwbouw in de dorpen. Enkele woningen kunnen al een wereld van verschil betekenen voor de leefbaarheid en identiteit van het dorp.

Zet in op behoud en versterking van de dorpsvoorzieningen zoals dorpshuizen, scholen, sportvoorzieningen en de bibliotheek. Deze voorzieningen hebben een belangrijke ontmoetingsfunctie.

3. Behoud de korte lijnen met het bestuur (politiek en ambtelijke organisatie) van de nieuwe gemeente: dorpenwethouder(s), loket

Inwoners van de gemeente Ten Boer zijn de korte lijnen met het bestuur en ambtelijk apparaat gewend. Door het behouden van een loket in Ten Boer voorkom je dat de afstand tussen burger en overheid groter wordt. Daarnaast is een dorpenwethouder gewenst om ook de bestuurlijke benaderbaarheid te behouden. Iemand waar de burgers uit de voormalige gemeente Ten Boer terecht kunnen met hun initiatieven en vraagstukken, vergelijkbaar met de wijkwethouders in de stad, maar dan nog dichterbij de bewoners.

We willen dat het gebiedsteam voor Ten Boer qua werkwijze aansluit bij de specifieke kenmerken van het landelijke gebied en de dorpen. Ten Boer kan en wil daarbij als voorbeeld dienen voor de stad voor de wijze waarop dit nu al georganiseerd is.

4. Maak vanuit de stad meer gebruik van voorzieningen die Ten Boer biedt: recreatie, zorg, winkels Koopmansplein

Het buitenzwembad van Ten Boer heeft een regionaal verzorgende functie. Promoot en stimuleer mensen van 'buitenaf' om naar het zwembad te blijven komen. Maak voor de zorg gebruik van de lokaal aangeboden dagbesteding. Zie het Koopmansplein als hét winkelhart van Ten Boer. Ondernemerschap aan het Koopmansplein gaat niet vanzelf. Investeer daarom in ondernemerschap en ondersteun ondernemers bij het vergroten van hun netwerk. Promoot actief het kleinschalig onderwijs.

5. Bied ruimte voor functieverandering agrarische sector en stimuleer lokaal voedsel

Gezien de moeizame bedrijfsopvolging moeten er meer mogelijkheden komen voor functieverandering in de agrarische sector. Het produceren van lokaal voedsel en verkopen door middel van 'on-farm shops' is een kans voor de agrarische sector. Daarnaast zit hier ook een duurzaamheidscomponent in. (Biologisch) voedsel is een goed voorbeeld waar stad en land elkaar aanvullen. Het is een idee om enkele keren per jaar een grote 'Farmers Market' te organiseren waarop regionale agrariërs hun producten aanbieden. Ook zorgboerderijen, en wonen in voormalige agrarische bebouwing moet mogelijk worden. Uiteraard wel met behoud van de kwaliteit van het landelijk gebied. Niet alles moet dus mogelijk zijn.

6. Bied woonmilieus aan aanvullend op de stedelijke woonmilieus én aanvullend op Meerstad. Maak onderscheid op prijs, ruimte, veiligheid, landelijk wonen en zelfbouw en geef ruimte voor experimenten.

Op het gebied van wonen bieden de stad en Ten Boer verschillende woonmilieus. In Ten Boer is wonen nog betaalbaar. Daarnaast wordt in de stad vanzelfsprekend veel projectmatig gebouwd. In Ten Boer liggen goede kansen om meer zelfbouw mogelijk te maken en is er ruimte voor kleine ontwikkelaars. Woningbouw in Ten Boer kan daarmee voorzien in aanvullende niches die de stad niet of veel minder goed kan bieden. Het gaat daarbij overigens niet om grote aantallen. Het streven is om de bevolking op hetzelfde niveau te houden als nu. De veiligheid en betaalbaarheid van de woningen in een groen en open landschap is een specifieke kwaliteit van Ten Boer die in de huidige gemeente Groningen niet te vinden is. Ten Boer heeft letterlijk en figuurlijk de ruimte om te experimenteren met alternatieve woonvormen zoals tiny houses en yurts. Woldwijk, als proeftuin Omgevingswet, is hier op het moment de ideale locatie voor. Bouw dit verder uit.

7. Investeer in dorpsvernieuwing bij de versterkingsopgave

Het is belangrijk om de dorpen vitaal te houden. Door de versterkingsopgave dreigt de samenhang in de dorpen te verdwijnen. Vooral als de opgave objectgericht wordt aangepakt zonder rekening te houden met de identiteit van de dorpen en de sociale samenhang in een dorp. Wij willen dit voorkomen door een integraal proces van dorpsvernieuwing, ook nadat de aardgaswinning gestopt is. Daarbij worden niet alleen de individuele woningen aangepakt maar, waar nodig de voorzieningen en de openbare ruimte. Het eerst in Ten Post en daarna in Ten Boer.

8. Neem de inwoners mee met de energietransitie en zorg dat er ook iets tegenover staat

Energietransitie is een van de grootste opgaven voor de komende jaren. Als we niet uitkijken 'overkomt' het de bewoners en blijft Ten Boer een wingebied, alleen dan niet met aardgas.

Er moet dus niet alleen maar draagvlak zijn voor energietransitie, maar wij willen ook dat de bewoners er iets voor terugkrijgen en het moet op een schaal gebeuren die past bij het landelijk gebied. De lusten en lasten moeten evenredig verdeeld worden. Zo zorgen we er met elkaar voor dat ons motto 'Ten Boer energieneutraal in 2035' werkelijkheid wordt.

Uit de gesprekken over windenergie het afgelopen jaar zijn daartoe een aantal gouden 'windregels' gekomen. De essentie daarvan is als volgt. Of er windenergie in Ten Boer komt wordt bepaald in de Regionale Energie Strategie. Projecten zullen slechts onder regie van de gemeente, energiecoöperatie en Natuur- en Milieufederatie plaatsvinden, via een open planproces, maar wel binnen alle wettelijke kaders. Enkele grote windturbines hebben de voorkeur om zodoende minder te hoeven plaatsen. De zoekgebieden zijn in eerste instantie langs het Eemskanaal en de Eemshavenweg. Geldstromen en grondvergoedingen dienen zoveel mogelijk ten goede te komen aan het gebied zelf.

Specifiek voor zon wordt voor de nieuwe gemeente Groningen een beleidskader opgesteld waarin de ruimtelijke en procesmatige kaders voor zonneparken worden vastgelegd.

9. Versterk het landschap, maak ruimte voor water, stimuleer recreatie en toerisme en natuurontwikkeling

In de gemeente Ten Boer liggen kansen voor verdergaande natuurontwikkeling, vooral in het gebied tussen Damsterdiep en Eemskanaal. Dat gebied ligt zeer laag en zal in de toekomst door klimaatverandering natter worden. Maak van deze bedreiging een kans om het landschap aantrekkelijker te maken voor de Stadjer, zoals ook aan de noordwest- (Koningslaagte), zuid- (Onlanden en Onnerpolder) en oostkant (Meerstad) van de stad gebeurt. Hou het landschap met zijn unieke (ook cultuurhistorische) kwaliteiten groen en open en sta geen nieuwe woningbouw toe in het open gebied tussen Ten Boer en de stad.

De aantrekkelijkheid van het landschap kan ook vergroot worden door oude landschappelijke structuren weer naar boven te brengen en te versterken, bijvoorbeeld de Fivel, de dijken en oude kerkpaden. Laat het water meer terugkomen in het landschap en gebruik dit om recreatie en toerisme te stimuleren.

Stimuleer dat Stadjers en andere bewoners uit de regio meer gebruik maken van het landelijk gebied om te recreëren. Daartoe is het belangrijk dat de recreatieve verbindingen tussen de stad en Ten Boer goed zijn, zowel over het land als over het water. Ondersteun ondernemers in de recreatiesector en stimuleer dat zij vaker open zijn, zodat fietsers niet voor dichte horeca komen te staan. Gezamenlijke recreatief-toeristische arrangementen ontwikkelen is een kans.

10. Zorg voor goede verbindingen, zowel fysiek als digitaal

Ten Boer is gelukkig goed bereikbaar. Echter, met het oog op de veranderende mobiliteit en het stimuleren van duurzaam vervoer moet meer geïnvesteerd worden in bredere fietspaden en ontbrekende schakels in het netwerk, bijvoorbeeld langs de N865 Ten Post-Schildwolde. Ook moet het recreatieve fietsnetwerk vergroot worden. Eenmaal in de stad moet de fietser ook kunnen doorfietsen en niet alsnog vastlopen in het stedelijk verkeer.

We willen een robuust OV-systeem, zowel voor lijn 6 als voor de buurtbus. Voor dorpen die niet langs de N360 liggen moet de hub Ten Boer bereikbaar blijven. De bushaltes langs de N360 moeten opgewaardeerd worden en meer ruimte voor fietsenstallingen krijgen. Het toevoegen van parkeerplaatsen voor auto's maakt het voor mensen mogelijk om in Ten Boer over te stappen op het openbaar vervoer of om te carpoolen. Het is wenselijk dat lijn 6 in de stad meer directe bestemmingen krijgt zodat bijvoorbeeld het Martiniziekenhuis ook direct bereikbaar wordt.

Naast fysieke verbindingen moeten ook de digitale verbindingen op orde zijn. In de huidige economie wordt een goede internetverbinding een steeds belangrijkere vestigingsfactor voor bedrijven. Door middel van het project 'Snel internet' van de provincie zullen circa 200 adressen in het buitengebied van Ten Boer aangesloten worden op het glasvezelnetwerk. Dergelijke projecten zullen nog verder uitgebreid moeten worden om het ook voor ZZP'ers makkelijker te maken om thuis te werken.

